

E. O.

"L. Euler i rassmotrienije projektow postojannogo mosta czeriez r. Niewu w Pietiersburgskoj Akadiemii Nauk", N. M. Raskin, "Izwestia Akademii Nauk SSSR, Otdielenije tiechnicznych nauk", nr 3/1957 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 3/1, 181

1958

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Elementy powstały w Cirey, w zamku pani du Châtelet, gdzie często bywali gośćmi tacy wybitni przedstawiciele nauki, jak Maupertuis, Clairault oraz matematyk König, który pomagał pani Châtelet w opracowywaniu jej *Institutions de Physique*. Tu także Voltaire przeprowadzał eksperymenty potrzebne mu do przygotowywania rozprawy o ogniu (w związku z konkursem Akademii Francuskiej, w którym wzięła udział także i p. Châtelet).

Elementy dzielą się na dwie zasadnicze części: pierwsza poświęcona jest zagadnieniom filozoficznym, a następne partie dotyczą fizyki i astronomii. Dziś mogłoby się wydawać, że część pierwsza („usprawiedliwiona“ dzięki epoce, w której powstała) nie ma znaczenia, jeśli chodzi o samą fizykę. Prof. Teske zaznacza jednak, że *Elementy* uzyskały obecnie niespodziewanie aktualność przez to, że umożliwiają ocenę wpływu, jaki metafizyka Newtona wywarła na podstawy jego fizyki, co jest rzeczą istotną przy ocenie przesłanek teorii względności. Chodzi mianowicie — jak czytamy — o newtonowskie „definicje bezwzględnej przestrzeni i bezwzględnego czasu i związaną z tym bezwzględność ruchu, dla którego w przypadku ruchów przyspieszonych podał nawet, jak sądził, kryteria fizyczne. Na tę rolę *Elementów* nie zwrócono dotychczas uwagi. Przyrodnicy, którzy w wieku XIX interesowali się *Voltaire*'em, np. E. du Bois-Reymond, nie mieli powodów do zajmowania się kwestią, która wówczas w naukach przyrodniczych zdawała się nie być problemem. Dopiero teoria względności przesunęła ją w centrum zainteresowania“.

Tak oto wokół książki *Voltaire*'a splata się cały szereg zagadnień, które czynią z niej interesującą lekturę zarówno dla fizyka, jak i dla filozofa czy historyka kultury lub nauki.

W. V.

N. M. Raskin, *L. Euler i rassmotrieniye projektow postojannogo mosta czeriez r. Niewu w Pietiersburgskoj Akademii Nauk*. Odbitka z miesięcznika „Izwestia Akademii Nauk SSSR, Otdielenije technicznych nauk“ nr. 3/1957, s. 38—48.

Rocznica eulerowska dała w 1957 r. asumpt do nowych prac nad przechowywaną w Leninigradzie w Archiwum Radzieckiej Akademii Nauk spuścizną wielkiego uczonego oraz nad dotyczącymi go innymi materiałami Archiwum. Wyniki jednego z tych poszukiwań zawiera artykuł N. M. Raskina poświęcony badaniom nad modelami mostu przez Nowę, prowadzonym przez specjalne komisje Petersburskiej Akademii Nauk pod przewodnictwem Eulera. Modele jednoprzęsłowego drewnianego mostu łukowego o rozpiętości około 320 m sporządzane były przez głośnego majstra — wynalazcę rosyjskiego, Kulibina oraz przez oficera hiszpańskiego w służbie carskiej, de Ribasa.

Badania tych modeli interesujące są nie tylko jako przykład technicznych zainteresowań wielkiego teoretyka, ale i jako ważny etap rozwoju teorii modeli konstrukcji budowlanych oraz kształtowania się pojęć o bezpieczeństwie budowli. Pewnym brakiem artykułu Raskina jest niedostateczne naświetlenie tego ostatniego aspektu prac Eulera i jego kolegów z Petersburskiej Akademii Nauk.

E. O.